

Nr 279.

Ankom till riksdagens kansli den 12 november 1946 kl. 3 em.

*Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition
angående ändrad disposition av vissa marinens an-
slag.*

(1:a avd.)

I propositionen nr 318 har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 27 september 1946, föreslagit riksdagen medgiva, att i statsrådsprotokollet berörd materielanskaffning för marinen må komma till stånd samt att de med densamma förenade kostnaderna må bestridas på sätt av marinförvaltningen föreslagits.

Den av 1942 års riksdag antagna planen för fartygsbyggnader för flottan under femårsperioden 1942/47 upptog bland annat nybyggnad av ett antal torpedbåtar av två typer, en mindre och en större. De mindre torpedbåtarna ha redan färdigställts, medan konstruktionsarbetet fortfarande pågår beträffande den större typen. För nybyggnad av torpedbåtar av sistnämnda typ ha inom den genom 1942 års försvarsbeslut fastställda kostnadsramen, på grundval av prisläget den 1 juli 1941, beräknats 7 500 000 kronor, varav 7 246 000 kronor ställts till marinförvaltningens förfogande av det för innevarande budgetår anvisade reservationsanslaget till Marinen: Fartygsbyggnader för flottan. För ändamålet disponerar marinförvaltningen även vissa mindre belopp, som tillföras anslaget genom försäljning av utrangerad fartygsmateriel m. m.

I skrivelse den 21 juni 1946 har *marinförvaltningen* gjort framställning om ändrad disposition av ifrågavarande medel och därvid anfört i huvudsak följande.

Marinförvaltningens avsikt hade varit att igångsätta byggandet av de större torpedbåtarna så snart den försöksverksamhet beträffande framdrivningsmaskineri, för vilken särskilda medel tidigare ställts till förfogande, lett till önskat resultat. Emellertid hade dessa försök blivit fördröjda, med påföljd att beståndet av torpedbärande mindre enheter komme att understiga vad som förutsatts i femårsplanens fartygsbyggnadsprogram. Denna minskning syntes böra motverkas genom nybyggnad av mindre torpedbåtar av i huvudsak befintlig typ. Därför talade även önskvärldheten av att kunna uppehålla kontinuiteten i torpedbåtsvapnets utveckling. Behovet av mindre torpedbåtar accentuerades ytterligare genom den avgång, som skedde under de närmaste åren på grund av att ett antal båtar komme att utrangeras såsom förslitna och uttjänta.

Med anledning av vad sålunda anförts syntes det därför marinförvaltningen

ändamålsenligt, att de för stora torpedbåtar för budgetåret 1946/47 avsedda medlen delvis utnyttjades för nybyggnad av mindre torpedbåtar av i huvudsak samma typ som under femårsperioden byggts vid svenskt varv men med vissa av erfarenheterna betingade konstruktionsändringar. Ehuru under nuvarande förhållanden en sådan omkonstruktion beräknades draga en icke obetydlig tid, skulle nybyggnad av båtar av denna typ kunna igångsättas under budgetåret 1946/47. Av det disponibla beloppet, 7 500 000 kronor, borde dock ett belopp av 3 500 000 kronor reserveras för påbörjandet av större torpedbåtar, så snart de tekniska förutsättningarna därtill föreläge. Kostnaden för en mindre torpedbåt av här föreslagen utformning beräknades till 1 400 000 kronor enligt prisläget den 1 juli 1941 inberäknat kostnad för ordinarie och reservmotorer. Vid nuvarande prisläge syntes kostnaden uppgå till cirka 1 600 000 kronor. Marinförvaltningen kunde emellertid för dessa båtar utnyttja befintliga motorer, som inköpts för tidigare anvisade särskilda medel. Därigenom kunde kostnaden nedbringas till 1 000 000 respektive 1 150 000 kronor per båt. För det till den 1 juli 1941 hänförliga beloppet, (7 500 000 — 3 500 000 =) 4 000 000 kronor, som skulle bliva tillgängligt, beräknades sålunda kunna byggas fyra mindre torpedbåtar. För täckande av prisstegringar efter den 1 juli 1941 avsåg marinförvaltningen att framdeles äska särskilda medel.

Äberopande det anförda har marinförvaltningen hemställt om bemyndigande att av de medel, enligt prisläget den 1 juli 1941, som från och med den 1 juli 1946 ställts till ämbetsverkets förfogande för nybyggnad av större torpedbåtar under femårsperioden 1942/47, använda 4 000 000 kronor för nybyggnad av fyra mindre torpedbåtar av i huvudsak befintlig typ.

Överbefälhavaren har i avgivet utlåtande förklarat sig icke ha något att erinra mot marinförvaltningens framställning.

Såsom närmare framgår av 1945 års statsverksproposition har under förenämnda anslag till Marinen: Fartygsbyggnader för flottan upplagts ett särskilt konto, benämnt Besparingar å äldre anvisningar, till vilket successivt överföras disponibla besparingar å anvisningar under detta eller andra till fartygsbyggnader för flottan avsedda anslag, dock icke anslag å förskottsstat eller anslag till täckande av anvisning å förskottsstat. Enligt 1945 års riksdags beslut skola å kontot disponibla medel — i den mån de icke efter Kungl. Maj:ts beprövande finnas böra utnyttjas för eventuellt uppkommande oförutsedda kostnadsökningar å andra fartygsbyggnader — enligt riksdagens beprövande utnyttjas för nedbringande av behovet av fortsatta anslag till fartygsbyggnader för flottan eller för med dessa anslag eljest avsedda ändamål.

I två särskilda skrivelser den 27 juni 1946 har *marinförvaltningen* hemställt att för anskaffning av ekoradio- och hydroakustisk materiel få disponera vissa delar av behållningen å ifrågavarande konto ävensom vissa besparingar, som uppkommit å andra för marinen anvisade materielanskaffningsanslag.

Såvitt avser ekoradiomateriel har marinförvaltningen anført, att i ämbetsverket verkställd utredning givit till resultat, att kostnaderna för fullständig utrustning med denna oundgängligen erforderliga materiel skulle komma att, såvitt nu kunde bedömas, belöpa sig till omkring 40 miljoner kronor för flottan och omkring 20 miljoner kronor för kustartilleriet. Marinförvaltningen har framhållit, att av behållningen å förenämnda konto Besparingar

å äldre anvisningar kunde disponeras 3 667 000 kronor samt att av vissa närmare angivna marinens anslag funnes besparingar å tillhopa 1 775 000 kronor.

Marinförvaltningen har nu hemställt att för anskaffning av ekoradiomateriel för flottan och kustartilleriet få disponera angivna besparingar. Ämbetsverket har förutsatt, att anslagsmedlen i mån av behov skola få disponeras för anskaffning även av ekoradiotändrör för luftvärnsammunition.

Beträffande den hydroakustiska materielen har marinförvaltningen anfört, att i ämbetsverket verkställd utredning angående oundgängligen nödvändig anskaffning av hydroakustisk materiel för flottan givit vid handen, att kostnaderna därför belöpa sig till cirka 7 000 000 kronor. Av detta belopp syntes 1 320 000 kronor kunna bestridas av behållningen å förenämnda konto Besparingar å äldre anvisningar.

Marinförvaltningen har sålunda hemställt att för anskaffning av hydroakustisk materiel få disponera 1 320 000 kronor av behållningen å förenämnda konto.

Överbefälhavaren har anfört, att det med hänsyn till materielens betydelse för marinens stridsduglighet vore angeläget, att den föreslagna anskaffningen komme till stånd, varför framställningarna tillstyrktes.

Departementschefen har för egen del i ärendet anfört följande.

Med hänsyn till den inom 1945 års försvarskommitté pågående utredningen rörande försvarets framtida organisation måste självfallet frågor rörande anskaffning av ny materiel för försvaret prövas med en viss försiktighet. Endast sådan materiel, som med säkerhet kan beräknas erforderlig i den blivande organisationen, bör bliva föremål för anskaffning. De förslag, som marinförvaltningen nu framlagt, synas mig ur dessa synpunkter godtagbara. Vilken utformning försvarsorganisationen än erhåller, torde densamma komma att omfatta torpedbärande fartyg av lättare typ. Den ersättningsanskaffning som nu föreslås innebär, att möjlighet skapas att ytterligare några år bibehålla torpedbåtsvapnet vid dess nuvarande styrka. Med hänsyn till den försening, som uppkommit beträffande konstruktionen av större torpedbåtar, synes det välbetänkt att för närvarande inrikta anskaffningen på mindre båtar. Jag tillstyrker alltså, att av de medel, som i den för femårsperioden 1942/47 gällande fartygsbyggnadsplanen beräknats för nybyggnad av större torpedbåtar, ett belopp av 4 000 000 kronor må disponeras för nybyggnad av torpedbåtar av mindre typ. Det angivna beloppet hänför sig till prisläget den 1 juli 1941. Merkostnader på grund av prisstegring efter nämnda tidpunkt torde få bestridas från de anslag till fartygsbyggnader för flottan, som anvisas för tid efter utgången av femårsperioden 1942/47.

Av krigserfarenheterna framgår, att ett sjöförsvaret icke kan göras effektivt, om icke modern ekoradio- och hydroakustisk materiel finnes tillgänglig i erforderlig omfattning. Den anskaffning av dylik materiel, som nu föreslås, är av den begränsade omfattning, att den bör kunna komma till stånd utan avvaktan på resultatet av försvarskommitténs arbete. Mot det av marinförvaltningen föreslagna sättet för kostnadernas bestridande har jag intet att erinra.

Utskottet har icke något att erinra mot att av de medel, som i den för femårsperioden 1942/47 gällande fartygsbyggnadsplanen beräknats för nybyggnad av större torpedbåtar, ett belopp av 4 000 000 kronor enligt pris-

läget den 1 juli 1941 må disponeras för nybyggnad av torpedbåtar av mindre typ. Vad beträffar uppkommande merkostnader på grund av prisstegring efter sistnämnda tidpunkt synes utskottet dock riktigtast, att dessa kostnader anmälas i samband med de anslag till fartygsbyggnader för flottan, som komma att anvisas för tid efter utgången av femårsperioden. Utskottet tillstyrker vidare, att ekoradio- och hydroakustisk materiel anskaffas i av departementschefen angiven omfattning. I fråga om sättet för bestridande av sistnämnda kostnader ansluter utskottet sig till marinförvaltningens av departementschefen förordade förslag.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 27 september 1946 berörd materielanskaffning för marinen må komma till stånd samt att de med densamma förenade kostnaderna må bestridas på sätt av marinförvaltningen föreslagits.

Stockholm den 12 november 1946.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit från första kammaren: herrar *Johan Bernhard Johansson, Oscar Olsson, Bäckström, Karl Andersson, Heiding, Mannerskantz, Ekströmer, Gustaf Iwar Anderson, Gillström, Johan Eric Ericson, Gustav Emil Andersson* och *Rosenberg*; samt

från andra kammaren: herrar *Törnkvist, Eriksson* i Stockholm, *Svensson* i Grönvik, *Bergström, Rubbestad, Mårtensson, Malmborg* i Skövde, *Lindholm, Holmström, Thapper, Persson* i Vinberg och *Birke*.
